

RAD XVII KONGRESA SAVEZA UDRUŽENJA FOLKLORISTA JUGOSLAVIJE, POREČ 1970, Glavni urednik VINKO ŽGANEC, Zagreb 1972, 591 str.

Ovaj zbornik radova XVII kongresa SUFJ vrlo je bogat saopćenjima i referatima. Ima ih 103, a grupirani su oko četiri teme:

1. Narodno stvaralaštvo Istre (a/ narodni život i običaji, b/ muzički folklor i narodni plesovi i c/ usmeno stvaralaštvo); 2. Perspektive narodnog stvaralaštva u suvremenim društvenim previranjima; 3. Metode prikupljanja, proučavanja, naučnog i posebnog estetičkog ocjenjivanja narodnog stvaralaštva; 4. Posebne teme.

Kao i na dosadašnjim, i na ovom je kongresu prva tema posvećena folkloru kraja u kojem se kongres održava. Brojem referata došla je čak i u prvi plan, koji je do sada pripadao drugoj (problemskoj) temi. Uvodni referat *Materijalna kultura Istre kao odraz narodnog života i stvaralaštva* Jelke Raduš — Ribarić dobra je i mnogostrana informacija o kraju i ljudima — o istarskoj kulturnoj baštini. Njega dopunjavaju i proširuju ovi prilozi: *O istarskoj narodnoj kući*, uz snimke i skice, sa zaključkom da se naglo mijenja lice prirode i izgled kraja neoriginalnim oponašanjem građanskog graditeljstva na selima (A. Freudenreich), *Maske u slovenskoj Istri* (N. Kuret), *Pust kod istarskih Hrvata* — pregled pokladnih maškara i njihovih dramskih igara (N. Bonifačić — Rožin), *Svadba u slovenskoj Istri od Valvasora do današnjih dana* (H. Ložar), *Muzički folklor Istre, Hrvatskog primorja i sjeverojadranskih otoka* — o tzv. »istarskoj ljestvici« i hipotezi »da bi ta muzika i njezin sistem mogli biti donji sloj, pramuzika jednog dijela naših pređa i da su ti ostaci relikti što ih nije naplavio utjecaj sa strane« (S. Zlatić), *Pregled i specifičnosti narodnih plesova Istre*, koji pripadaju alpskoj plesnoj sferi s određenim brojem jadranskih, odnosno mediteranskih značajki (I. Ivančan), *Uloga momačkih grupa u narodnim plesovima slovenske Istre i Primorja* (M. Ramovš), *Odnos glagoljaškog crkvenog i svjetovnog narodnog pjevanja u kvarnerskom području* (V. Žganec), *Narodna glazbala u umjetničkim djelima Istre i Hrvatskog primorja, s osobitim obzirom na istarske freske* (V. Fajdetić), *Tonski niz narodne muzike Istre, Hrvatskog primorja i sjeverojadranskih otoka* (S. Zlatić), *O hrvatskim istarskim narodnim pjesmama* (O. Delorko), *O narodnim pripovijetkama u Istri* (M. Bošković-Stulli) i *Narodne priče u slovenskoj Istri* (M. Matičetov).

U saopćenju Beate Gotthardi-Pavlovsky osjeća se prijekor zbog odnosa prema etnografskoj i folklornoj građi u Istri. Autorica je u pravu kad kaže da nama naši spomenici kulture važe kao i oni svjetski i da nam do uzbuđenja skroman ruševan sklop kuća roda Trdoslavića u Jasenoviku može vrijediti kao sama Arena u Puli. U prilogu *Magijske radnje i njihovi nosioci u običajima Istre* V. Čulinović-Konstantinović zaključuje da »na području porodičnog života i tradicionalnih izraza društvenog života pretežu vrednote starog tradicionalnog ponašanja koje suvremeni društveno-ekonomski razvoj još nije uspio obezvrijediti«. O arhivskoj građi i publikacijama u kojima se govori o narodnim običajima Istre informira J. Milićević, o etnografskoj i folklornoj građi u muzejima Istre R. Pavićević-Popović, o nekim rezultatima najnovijih folklornih istraživanja u Istri o vjerovanjima u bića s natprirodnom snagom M. Ugrin, o zapisima i snimcima istarskog muzičkog folkloru u Institutu za narodnu umjetnost u Zagrebu J. Bezić i o sakupljaču etnografske građe u

Istri — Josipu Ptašinskom Z. Šimunović. Još se govori o tonalnim odnosima u napjevima Istre i sjeverozapadne Bosne (A. Petrović), istarskom muzičkom folkloru u teoriji i praksi (rezime — P. Bingulca), o značaju osmeračkog stiha epskih usmenih pjesama na području Istre i Hrvatskog primorja (V. Nedić), o usporedbi jedne makedonske pjesme s istrorumunjskom legendom (R. Preinerstorfer) i o lingvističko stilističkoj strukturi istrorumunjskog folklor (rezime — V. Gr. Chelaru).

Drugoj temi: *Perspektive narodnog stvaralaštva u suvremenim društvenim previranjima*, zajedno s podtemom: *Suvremene pojave u usmenom narodnom stvaralaštvu* posvećeno je 13 saopćenja. Prvih šest saopćenja govore o pristupima proučavanju narodnog stvaralaštva, o kriterijima po kojima bi trebalo prosuđivati kvalitete (M. Gavazzi), o problemu narodne tradicije u sadašnjosti (Z. Kumer), o perspektivama muzičkog folklor Mađara u Jugoslaviji u suvremenim društvenim previranjima (E. Király), o autoriziranoj »narodnoj« pjesmi i njezinu mjestu u aktualnoj kulturnoj situaciji (D. Orta-kov), o suvremenim promjenama u svadbenim pjesmama u goralskoj regiji sjevernih Karpata i onome što je doprinjelo održavanju te tradicije (J. Gelnar), o elementima našeg narodnog stvaralaštva na liciterskim kolačima (J. Lazarević).

U sedam drugih saopćenja razmišlja se o današnjim sadržajima i strukturnim promjenama u kosovskom albanskom narodnom pjesništvu (Š. Plana), o suvremenim deseteračkim pjesmama i grubom zloupotrebljavanju interesa za narodnu epsku književnost (M. Bodiroga), o narodnoj pjesmi u današnjem svadbenom ritualu kod Albanaca — gdje je brak najvažnija komponenta u čovječjem životu (M. Krasnići), o oblicima goranskih kosovskih pjesama s motivom pećalbe u današnjem životu — problemima sreće: lične, porodične i društvene, što je centralni problem goranskih pećalbarskih pjesama na Kosovu (R. Ivanović), o odrazu suvremene historije u epskom stvaralaštvu narodnog pjesnika Mirka Petrovića (S. Vukmanović), o suvremenoj varijanti neobjavljene pjesme iz Vukove ostavštine: *Buljubaša Redžo i pop Dmitrović* (Ž. Mladenović) i o odrazu melodrame *Svešta* u nekim narodnim makedonskim pjesmama (B. Ristovski).

Trećoj temi: *Metode prikupljanja, proučavanja, naučnog i posebno estetičkog ocjenjivanja narodnog stvaralaštva* posvećeno je 14 saopćenja. Govoreći o metodici — trima smjerovima kompleksnog proučavanja folklor, V. E. Gusev kaže da je prijeko potrebno sintetsko proučavanje uzajamnih veza i uzajamnih djelovanja raznih elemenata folklor. Druga saopćenja govore o suvremenim zadacima i problemima poredbeno-povijesnog proučavanja folklor (B. Putilov), o primjeni komparativno-tipološke metode u etnomuzici (I. I. Zemcovski), o komparatističkom aspektu i komparatističkoj koncepciji u proučavanju usmene narodne književnosti, ukazujući na uskoću i jednostranost, a posebno na isključivost komparatističkog aspekta u proučavanju usmene književnosti (T. Čubelić), o komparativno-povijesnom proučavanju folklor balkanskih naroda i znanstvenom djelu Ivana Šišmanova (G. Dimov), o metodi skupljanja etnografskog materijala među češkom manjinom u Slavoniji (I. Heroldová-J. Vařeka), o nekim problemima proučavanja glazbenog folklor metodama matematske statistike (B. Ravnikar), o kriteriju historičnosti Luke Ilića Oriovčanina u prikupljanju, proučavanju i estetskom ocjenjivanju epskih narodnih pjesama — najviše epskih pjesama koje se odnose

na ratovanje slavonskih graničara (M. Maticki), i o folkloru kao informatoru o jeziku, literaturi i umjetnosti (P. Rusev). Cvjetko Rihtman govoreći o metodama prikupljanja i vrednovanja, traži da se pri bilježenju narodnog muzičkog stvaralaštva posebna obilježja narodne tradicije vidljivo istaknu, a tradicija vjerno bilježi, a S. Janković govori o lingvističkom aspektu u bilježenju narodnih napjeva. Jovan Vuković analizira izražajne aspekte lirske pjesme *Ivo jaše kroz orašje*, a Ilija Nikolić daje četiri sheme s po 13 elemenata za katalogizaciju narodnih pjesama.

U sedam sekcija Kongresa pročitano je 50 saopćenja, koja su u ovom zborniku tiskana pod sedam naziva.

Problemima klasifikacije polifonih oblika muzičkog folkloru Jugoslavije i drugih zemalja bavi se osam saopćenja: o kriterijima za kategorizaciju folklorne polifonije (R. Hrovatin), o razvrstavanju višeglasnih oblika (D. Dević), o polifonim oblicima druge kategorije u narodnoj muzici Hrvatske (D. C. Rihtman), o dvoglasu u muzičkoj tradiciji Srbije — izdvaja tri stilske grupe dvoglasnog pjevanja (R. Petrović), o polifonim formama u Makedoniji (A. Linin), o dvoglasnom pjevanju u Prizrenskoj gori (B. Traerup) i o bakhám pjesmama iz provincije Jammu, sjeverna Indija, tj. o polifoniji u kojoj se pojavljuje ležeći ton, paralelne terce i drugi ponekad intervali (J. Kuckertz). Govoreći o polifonim oblicima u Istri i sjeverozapadnoj Bosni, M. Fulanović-Šošić traži da se daljim ispitivanjima pronađu veze između tradicije Istre i Banije i da se tako objasni podudarnost, koja ne može biti slučajna.

Problemima narodne instrumentalne muzike i drugim pitanjima muzičkog folkloru posvećeno je također osam saopćenja, u kojima se govori: o problemima akustičkih mjerenja narodnih aerofonih instrumenata i o tome što može izučavati etnoorganologija (L. Leng), o izradi dvojenica u Bosni i Hercegovini (T. K. Đukić), o instrumentalnoj folklornoj muzici Mađarske i Ciganima sviračima — navodeći posebna obilježja seoske ciganske glazbe (B. Sárosi), o jednom novom pogledu na ritmičku strukturu (T. Bicevski), o hemionalnoj ritmičkoj neravnomjernosti u makedonskoj narodnoj pjesmi sa slobodnim ritmom (G. Gorgiev), o miješano-složenim taktovima u makedonskoj narodnoj pjesmi (S. Golabovski), o oblicima pjevanja epskih pjesama u Makedoniji (B. Petrovski) i o melodijskoj strukturi u makedonskim orskim pjesmama (M. Dimovski).

O problemima etnokoreologije govori se u trima saopćenjima: o narodnom kostimu kao jednom od elemenata scensko-koreološke obrade narodnih igara (J. Bjeladinović), o pokladnim igrama u Gruži (S. Zečević) i o folkloru u nastavi i školskim folklornim grupama u Bosni i Hercegovini (J. Dopuđa).

Istraživanju dječjeg stvaralaštva posvećeno je 11 saopćenja. U prilogu *Zadaci i perspektive u istraživanju dječjeg stvaralaštva* Elly Bašić, suprotno od Constantina Brailoiua, istražuje što je različito kod djece raznih naroda i utvrđuje da je »dječji« muzikalni izraz, »Rufterz-e, quasi terce« nastao pri jednoj drugoj psihološkoj funkciji i da osiromašuje dječju maštu. Dalje se govori da obredne orske igre (igre u kolu) mogu biti vjerodostojni i korisni faktori u proučavanju najstarijeg folklornog nasljeđa (M. Ilijin), o folklornoj dječjoj igrački — lutki (razmišljanja M. Matic-Bošković uz zbirku dječjih glinenih igračaka u Etnografskom muzeju u Beogradu), o dječjem orskom stvaralaštvu i mogućnostima njegove primjene u suvremenim uvjetima odgoja (B. Koturović), o tipovima kosovskih albanskih dječjih pjesama, o lite-

rarno-muzičkim kvalitetama, kompozicijskim i leksičkim odlikama (Š. Plana), o dječjem folkloru u Makedoniji (V. Antić i V. Jaćoski), o braći Miladinovima i dječjem folkloru (Z. Todorovska), o dramsko-muzičkim elementima u dječjim igrama na području Bosne i Hercegovine (M. Obradović), o rumunjskom dječjem folkloru (E. Comisel) i o vrijednosti »primarnog ritmičkog vremena« u dječjem ritmu za proces formiranja muzikalnog jezika (G. Suliteanu).

O magiji u narodnom životu izvještava se u šest saopćenja, i to: o magiji u stvaralaštvu stočara balkanskog naroda (D. Antonijević), o fantastici pripovijetke i etnografiji na primjerima ovna i konja u pripovijetkama i o njihovoj povezanosti s kultom mrtvih (N. Bregadze), o kultu vode u gruzinskom folkloru u prošlosti i sadašnjosti (E. Virsaladze), o magiji i njenoj primjeni u Bitolju (J. Butovski), o magiji u narodnom životu Poljica (A. Nazor) i o okupljanju daire — magijskom načinu liječenja od pomame u Hercegovini (M. Đ. Slijepčević).

Kratkoj šaljivoj pripovijeci (anegdoti) posvećeno je pet saopćenja. Govori se o estetskoj vrijednosti šaljivih narodnih pripovijedaka (N. Knežević), o južnomoravskoj šaljivoj priči o NOB-u (R. Trebješanin), o crnogorskim anegdotama (S. Orović), o makedonskim anegdotama oko Kosturskog, u kojima se ističu ljudski nedostaci (A. Popvasileva) i o Terziću i Milekiću kao tvorcima užičke zvrčke (R. V. Poznanović).

Nacionalnom i općeljudskom u usmenoj narodnoj književnosti posvećeno je devet saopćenja. Bruno Meriggi na primjenima ruskih bilina, u kojima su sjećanja na prastara vjerovanja i obrede magijsko-sakralnog karaktera, tako tipična za čitav svijet, zaključuje da se u nekoj nacionalnoj poeziji uz nacionalne elemente mogu naći i oni univerzalni. Miodrag S. Lalević govori o zagonetki kao o igrariji duha i bavi se njenim postankom, oblikom i karakteristikama, a Alija Nametak izvještava o narodnim poslovicama sačuvanim kod naših iseljenika u Turskoj. O odjeku srpskohrvatske narodne poezije u »umjetničkoj« književnosti i drugim umjetnostima govori M. Ibrovac, a o kraljici Jeleni Nemanjić u narodnoj tradiciji J. Vukmanović. Baveći se porijeklom ruskih bilina, F. J. Oinas pobija da su ih stvorile mase radnog naroda, dokazujući to dvjema glavnim temama: lovom i borbom. O zmijanjskoj narodnoj pjesmi govori M. Vulin, a Magdalena Anđelić o paralelama megdana u Firdusijevoj *Sahnami* i srpskohrvatskoj narodnoj poeziji. Govoreći o odlikama usmenog narodnog stvaralaštva Albanaca gnjilanskog kraja s lingvističkoga gledišta, A. M. Kēlmendi drži da otkrivanje jezičnih specifičnosti omogućuje dublji prodor u strukturu usmenog narodnog stvaralaštva toga kraja.

Kako se vidi, tematika je vrlo široka, saopćenja većinom informativna i s dosta građe.

Ante Nazor

POLJIČKI ZBORNIK, Urednik GRGA NOVAK, izd. Kulturno-prosvjetno društvo Poljičana i Matica hrvatska — Zagreb, sv. 2, Zagreb 1971, 296 str.

U drugom svesku »Poljičkog zbornika« tiskano je devetnaest referata i saopćenja održanih na simpoziju *Poljička Republika* (Omiš 29. svibnja do 1. lipnja 1969).